

Fóti Péter: Miért tanulunk?

október 17, 2017

Ha visszaemlékezek iskolás éveimre, világossá válik a mechanizmus, ahogy az iskola működött:

A tananyagot feladták nekünk. Nem kérdezték, hogy mi a véleményünk róla. Megtanulni azért kellett, mert, ha nem tettük, akkor gyenge dolgozatot irtunk, vagy rosszul feleltünk. Aki szerette a szüleit, (tanárait?) az ilyet nem tett. Hogy az egész rendszer arra vett rá, hogy olyasmit tanulj, amihez semmi közöd nincs, hogy úgy tanuld, ahogy megmondták neked (elsősorban biflázva) és leginkább egyedül.

Ezért van sokunkban, tudatalatt rossz érzése, ha a mai iskola még mindig ezt erőlteti. E helyett egy újfajta nevelés, újfajta tanulmányok sok dimenzióban szabadságot adnak a gyerekeknek, olyan dolgokra adnak szabadságot, amit szinte el sem tudunk képzelni, mert mi magunk soha nem élhattünk ezekkel a lehetőségekkel.

Ha jól meggondoljuk, az iskola életet 5 fontos dimenzió mentén lehet megítélni. Ezen dimenziók mentén lehet elindulni és szabadságot adni a gyerekeknek. Tanára válogatja, hogy ki miben tud lépni. Jó esetben minden dimenzió mentén újabb inspirációt tudunk adni a gyerekeknek, ami egyben felkelti, vagy fenntartja bennük a tanulás örömét. Azt az örömet, amit elvettek tőlünk, és tanulást örömtelen kötelességteljességre redukáltak. Lássuk tehát milyen dimenziók mentén lehet megváltoztatni a tanulást, hogy az öröm forrása lehessen:

1. **Szervezési nyitottság:** Mennyire tudják a gyerekek munkájuk kereteit meghatározni?
2. **Módszertani nyitottság:** Mennyire tudja egy gyerek a saját tanulási útját követni?
3. **A tartalom nyitottsága:** Milyen mértékben tudja a tanuló a tanulás tartalmát maga meghatározni?

4. **Társas nyitottság:** Milyen mértékben van lehetősége gyerekeknek a tanítás lefolyását és az életet meghatározó szabályokat meghozatalába beleszólni
5. **Emberi nyitottság:** Pozitív emberi kapcsolatok

Ezek szerint a dimenziók mentén az iskolai élet két véglet között

1. A tanár vagy a tananyag adja meg a helyet és a tempót a tanulásra.
2. A megoldási utakat, technikákat a tanár vagy a tananyag adja meg.
3. A tananyag / feladatok a tanártól vagy a kész taneszköztől származnak.
4. A gyerekeknek a tanítás lefolyását és az életet meghatározó szabályokat meghozatalába nincs joguk beleszólni, mert azt az iskola, vagy a tanár szabja meg.
5. A kapcsolatokat meghatározza az életkor, és a szerepek hierarchiája.

vagy

1. A gyerekek saját munkaszervezetére alapoz a tanítás.
2. Elsősorban a „természetes” módszer szerint / Saját eredményekre építő tanítás-tanulás.
3. Önállóan érdeklődés által meghatározott tananyag.
4. Önigazgató osztályközösség.
5. A kapcsolatok alapja az egyenlő tisztelet, ami túlmutat az iskolai életen.

Az egyes dimenziók mentén a mozgás fokozatait is fel lehet vázolni (Falko Peschel nyomán).

1. Szervezési nyitottság: Mennyire tudják a gyerekek munkájuk kereteit meghatározni?

0	Nincs ilyen lehetőségük	A tanár vagy a tananyag adja meg a helyet és a tempót
1	esetlegesen	A nyitottság alig érzékelhető, megbeszélhető
2	Első lépések	Az egyes területeken pontszerűen van lehetőség változtatni
3	részlegesen	Egyes területeken nyitott változtatási lehetőségek
4	alapvetően	Minden területen nyitott változtatási lehetőségek
5	Teljes mértékben	A gyerekek saját munkaszervezetére alapozó tanítás.

2. Módszertani nyitottság: Mennyire tudja egy gyerek a saját tanulási útját követni?

0	Nincs ilyen lehetőségük	A megoldási utakat, technikákat a tanár vagy a tananyag adja meg.
1	esetlegesen	A gyerekek elképzeléseit meghallgatják, de a tanítás az előírások szerint folyik
2	Első lépések	A gyereki ötleteket értékelik, és megvizsgálják, de az előírások szerint dolgoznak.
3	részlegesen	Egyes területeken lehetséges, hogy a gyerekek elképzeléseit kövessék
4	alapvetően	A gyerekek tanulási útja / megközelítése megengedett
5	Teljes mértékben	Elsősorban a „természetes” módszer szerint / Saját eredményekre építő tanítás-tanulás.

3. A tartalom nyitottsága: Milyen mértékben tudja a tanuló a tanulás tartalmát maga meghatározni?

0	Nincs ilyen lehetőségük	A tananyag / feladatok a tanártól vagy a kész taneszköztől származnak
---	-------------------------	---

1	esetlegesen	Egyes tartalmi kérdések amelyek nem nagyon térnek el a kiadott anyagtól megengedettek.
2	Első lépések	A gyerekek választhatnak egy megadott választékból, vagy az adott témához tananyagot választani.
3	részlegesen	
4	alapvetően	
5	Teljes mértékben	Önállóan érdeklődés által meghatározott tananyag.

Társas nyitottság: Milyen mértékben van lehetősége gyerekeknek a tanítás lefolyását és az életet meghatározó szabályok meghozatalába beleszólni

0	Nincs ilyen lehetőségük	Az iskola vagy a tanár szabja meg ezt
1	esetlegesen	A gyerekeket csak esetlegesen kérdezik meg. A tanár előre tudja, hogyhog fog ez lezajlani. A gyerekek csak jelentéktelen dolgokban dönthetnek.
2	Első lépések	A gyerekek a tanár által vezérelten egyes részterületeken dönthetnek.
3	részlegesen	A gyerekek felelősen dönthetnek a tanár által megszabott területeken.
4	alapvetően	A gyerekek felelősen dönthetnek fontos dolgokról.
5	Teljes mértékben	Önigazgató osztályközösség

Emberi nyitottság: Pozitív emberi kapcsolatok

0	Nincs ilyen lehetőségük	A kapcsolatokat meghatározza az életkor, és a szerepek hierarchiája
1	esetlegesen	A gyerekeket meghallgatják, de a tanár a meghatározó abban, hogy mi történik

2	Első lépések	A gyerekeket néha meghallgatják és figyelembe veszik
3	részlegesen	Bizonyos területeken és bizonyos gyerekekkel szemben nyitottak
4	alapvetően	Az érdekek figyelembevétele és nyitott kapcsolatok
5	Teljes mértékben	A kapcsolatok alapja az egyenlő tisztelet, ami túlmutat az iskolai életen

Kapcsolódó oldalak:

- Hans Brügelmann: Falko Peschel kutatásának jelentősége
- Fóti Péter: A tanulásról a szabad iskolákban